visat.

tardor 2021

El preludi de William Wordworth

Jaume C. Pons Alorda

Molt bon vespre. Per a mi és un honor ser avui aquí. Per començar, vull felicitar la resta de finalistes al Premi PEN Català de Traducció. Us felicito per haver arribat fins aquí en un procés de selecció que segur que ha estat molt difícil perquè hi ha moltes obres de qualitat per valorar, però sobretot us felicito per haver bastit unes traduccions poderoses, unes traduccions que permeten que la literatura catalana continuï obrint les seves fronteres i creant diàlegs fructífers amb altres països, altres cultures, altres literatures. I això, en una situació anòmala com la que vivim, de persecució política i policial constant, del menyspreu perpetu d'un Estat espanyol mortífer i letal, que fa i farà tots els possibles per fer-nos desaparèixer, és d'un autèntic heroisme. Entenc les traduccions que es fan al català, i les traduccions que jo faig, per tant, com les veritables i autèntiques estructures d'Estat, estructures que fonamenten la llengua, la cultura, la literatura i la identitat dels Països Catalans. És evident que la classe política ha renunciat a la independència. També és evident que quan traduïm al català, i resistim com resistim, mantenim viva la flama de la independència i bastim els fonaments d'un futur estat català lliure.

Avui, guanyi qui guanyi, jo em sentiré guanyador. Em sentiré guanyador com a traductor d'un sensacional i immortal poema èpic i filosòfic com *El preludi*, de William Wordsworth. Per a mi traduir aquesta obra ha estat el privilegi, l'autèntic premi. Però a hores d'ara em sento molt recompensat i valorat, també, i dir-ho no és habitual, i per això encara tinc més motiu per remarcar-ho. Em sento recompensat i valorat per aquesta nominació d'avui al Premi PEN Català de Traducció, evidentment, però també perquè aquesta traducció meva ja ha merescut el Premi Nollegiu i el Premi Cavall Verd Rafel Jaume de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. I, finalment, guanyi qui guanyi em sentiré guanyador, perquè com a lector que soc i seré podré gaudir ara i sempre d'aquestes bones

traduccions degudament tingudes en compte. Si som aquí avui és també per constatar, amb obres fefaents, el bon moment que viu la literatura catalana d'ara i la traducció al català.

Ho he dit durant mesos i avui ho reitero. M'atreveixo a afirmar que l'any 2021 serà un any de diamants per a la literatura catalana: han sortit grans llibres originals i grans traduccions, i segurament si han sortit tants títols bons en tan poc temps, ha estat perquè la pandèmia del coronavirus ens va mantenir, durant diversos confinaments, tot l'any passat en un estat de letargia, del qual enguany hem despertat amb força i amb aquest tsunami de grans títols que ens han sorprès durant un any sencer. Després de la tempesta, la calma i l'energia. Després de l'horror, la restitució necessària. No podem oblidar que som supervivents en un món que cada dia presenta més calamitats. Virus, volcans, canvi climàtic, governs dictatorials que no respecten la llibertat... La literatura és, també, una arma de resistència.

Per tot això, les meves felicitacions al PEN Català, per la seva lluita contra les adversitats que ataquen la llibertat d'expressió, però també per crear i mantenir aquest premi que en els darrers anys ha volgut centrar la mirada en una ingent i qualitativa producció de traduccions als Països Catalans. Sobretot vull expressar la meva gratitud a Ricard Ripoll, per l'organització, per la gestió i pels esforços, que responen a la passió d'una persona que estima la literatura amb devoció absoluta sabent que és el fonament de la vida. Evidentment, felicitacions als jurats, que cada any fan una feina titànica.

Per tancar els agraïments, vull donar les gràcies a Josep Cots i Laura Baena, per l'edició sempre atenta a Edicions de 1984 i perquè si vaig traduir aquesta obra, va ser perquè Cots m'ho va demanar personalment i jo, a un sant cappare editor, no li podia dir que no i encara menys després del vot de confiança que em va donar fa set anys publicant la meva traducció de les *Fulles d'herba* de Walt Whitman, que ja ha arribat a la novena edició amb un èxit constant i continuat. Gràcies també a Júlia Bacardit per la meravellosa difusió que ha fet i per l'acompanyament. I gràcies, per anar acabant, a Jordi Raventós, sobretot conegut com a editor d'Adesiara, però que en aquest cas va fer-me de millor corrector possible: sense ell aquesta traducció meva no hauria quedat tan bé i jo no seria aquí avui. És indubtable que hem fet molta feina per situar la figura del traductor

ben amunt els darrers temps, i cal fer el mateix amb els correctors que milloren la nostra feina.

Per a mi, i molta altra gent que m'ha precedit, persones potentíssimes com Dolors Udina, Anna Casassas, Marta Pera, Marta Marfany o Ferran Ràfols, traduir no és trair, traduir és triar. I durant quatre anys vaig estar triant constantment per traduir aquest vast poema èpic i filosòfic com és *El preludi*: gairebé 8.000 versos que l'autor va anar escrivint, reescrivint i revisant durant cinquanta anys i que es va publicar després de la mort del poeta, dia 23 d'abril del 1850. Aquesta obra magna s'entén com la culminació del projecte romàntic que Wordsworth mateix va començar al costat de Coleridge: exaltació de les passions humanes i de la individialitat extrema com a eixos del geni creatiu, glorificació divinitzadora de la natura com a màxim apogeu i esplendor de l'univers, expressió de la passió amb les seves brutalitats més desenfrenades... Tanmateix, Wordsworth no només va bastir el Romanticisme anglès, també el va clausurar, i és que *El preludi* es llegeix com el final del període romàntic anglès i el començament del que es coneix com a literatura victoriana, amb una tendència marcada pel que és memorial i memorialista, pel que es mostra i pel que s'amaga damunt de la pàgina impresa. Oscar Wilde i Dorian Gray, per exemple, són hereus directes d'*El preludi*.

Per la seva extrema modernitat, *El preludi*és també un text pioner en la formulació de la literatura del jo. És la pedra pionera en la història de la literatura, perquè és un dels primers esglaons del que es coneix com a poesia de l'experiència: el poeta com a subjecte actiu i protagonista del poema, convertit en un camp de batalla de la quotidianitat. Finalment, *El preludi* és fonamental perquè va influir en Marcel Proust a l'hora d'escriure l'ambiciosa saga *A la recerca del temps perdut*. Per tot això, William Wordsworth va ser un precursor, i el seu llegat encara perdura.

Traduir aquesta obra magna van ser quatre anys d'esforços, quatre anys de tries, sobretot d'enfrontaments carnals davant llarguíssimes frases laberíntiques que eren un presagi, un preludi, del que hauria de mostrar la literatura del futur, no només la de Marcel Proust, sinó també la d'altres titans com Virginia Woolf o William Faulkner, per esmentar dos exemples canònics. No només temàticament, sinó que estilísticament Wordsworth també va ser un profeta del que va acabar tenint lloc en els llibres del futur. La màxima intenció com a

traductor era que *El preludi* sonés, fidelment, en català com sona en l'original anglès: un colossal viatge pels viaranys de la memòria, pels terrors de la Revolució Francesa i pels furors d'un creador que va entendre la seva missió definitiva en un món caòtic. 170 anys després de la mort de l'autor, i de la publicació de la seva *magnum opus*, podem llegir-la com el que és i com el que assevera el títol: un dels fonaments de la nostra modernitat, un preludi de tot el que havia d'esdevenir-se i va acabar tenint lloc.

Moltíssimes gràcies. Felicitacions. I que avui, i sempre, guanyi la millor traducció, que així guanyem tots.